

"Tyska og Hollenderen som park"

[Hans-Jan Bjerkely 4. november 2020](#) Halden arbeiderblad

Tyska og Hollenderen som park

Det gamle våtmarksområdet ved Tistas utløp ble i et par hundre år brukt til deponering av flis, leire og tømmer sammen med ballastjord, bygningsrester og giftige kjemikalier. Seilskutene som fraktet trelast til Tyskland og Holland, fikk sine faste fortøyningsplasser, som vi nå finner restene av som kulturminner. Store deler av området har blandete og ustabile masser. Det må pæles dypt for å finne fast fjell. Det lukter av sumpgass (metan blandet med hydrogensulfid) på varme sommerdager.

At det nå er dannet en Facebook-gruppe som vil arbeide for at området skal bli park og at de gamle bryggeanleggene skal tas vare på som kulturminner, er uhyre gledelig. I Miljøpartiet De Grønne har vi argumentert for dette i mange år, men vi er blitt stemt ned av partier som mener at byutvikling er det rette i dette området. Vi er enige i at det trengs areal til nye boliger i sentrum, men dårligere byggegrunn enn på Tyska og Hollenderen er det vanskelig å finne. Jernbaneområdet er et bedre alternativ, selv om også det er preget av oppfyllingsmasser.

Kommunens salgssavtale med Condovita er preget av at kommunen risikerer utgifter som i dag er umulige å forutse. Giftige masser skal saneres, kjøres bort og deponeres på et godkjent deponi som ingen i dag vet hvor er og ingen derfor aner avstanden til. Deretter skal friske masser fylles på til erstatning. Styreleder Erichsen i Halden Byutvikling gjetter på 30 millioner for dette arbeidet. Det kan godt bli det dobbelte eller mer. Etter som vi har forstått, får Halden kommune betaling for arealet etter som byggeplanene godkjennes, dvs omtrent 1/3 av de 106 millioner for byggetrinn Tyska. Kommunens utgifter kommer i tillegg til store beløp som allerede er brukt til ledningsnett og en vei som ingen trenger hvis ikke Hollenderen blir bygd ut.

Boligblokkene som Condovita vil bygge, faller nok i smak hos mange, men de bygges på feil sted. Nærheten til verneverdige bygningsmiljøer (Rød herregård, villabebyggelsen opp mot Rød, de gamle industribyggene på Høvleriet) krever respekt og tilpasning. Det mangler totalt her. Et problem for utbyggerne blir også at den dårlige byggegrunnen gjør leilighetene så dyre at de blir vanskelig å selge. Luktproblemer, flom ved ekstremvær og muligheten for jernbanebro foran terrassen om en del år, gir neppe lyst til å betale toppris selv om leiligheten får god standard. Det som mangler i sentrum, er leiligheter som har god standard og likevel er overkommelige i pris.

Som sentrumsnær park har Tyska og Hollenderen store muligheter, selv om veianlegget har ødelagt mye. At mye av arealet blir liggende under vann ved ekstremvær, betyr først og fremst at vi da må holde oss unna. Kyststien er nå utbedret av kommunen mellom Hollenderen og jernbanebrua ved Refne, og arbeidsgruppen «Mens vi venter» samarbeider med kommunen for tilrettelegging av området med sittegrupper, benker og klatreinnetninger. Målet er at vi her får et godt trivsels- og folkehelse tilbud til sentrumsbefolkningen.

I tillegg til kulturverdiene langs sjøkanten, har området en interessant flora og et variert fugleliv, med stor tetthet av sangere. Mange av de større trærne ble dessverre hogd ned da politikere fant ut at de ville ha byutvikling her, men noen av dem står igjen, og mye er på vei opp igjen. Hvis kommunen nå unngår å rydde bort trær før vi vet hva resultatet blir av byggeplanene, er det fortsatt mulig å få et fint parkområde. Brangebærkratt og kanadagullris kan med fordel ryddes eller dekkes til noen steder. Blomstrende planter og løvtrekratt gir levemuligheter for en mengde insekter og fugler. Det kan gi familier på tur store opplevelser når det gjelder sommerfugler og fuglesang. Vi har allerede et turområde med stort biologisk mangfold sentralt i byen. Med litt dugnadsarbeid og litt kommunal innsats blir det enda bedre. Ikke mange byer har noe lignende.

Politikere, sett Halden på kartet!